

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ 15. 2019

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Хмельницького
кооперативного
торговельно-
економічного
інституту

Економічні науки

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту:
Економічні науки

Науковий журнал

№15 2019

Засновано в червні 2011 р.

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту
від 27 грудня 2019 р. (Протокол №5)*

Редакційна колегія:

Комарницький І. М., д. е. н., проф. (головний редактор);

Коваль Л. М., д. е. н., доц. (заступниця головного редактора);

Тюх Х. В., співголова Наукового товариства студентів, аспірантів, молодих учених ХКТЕІ (відповідальна за випуск);

Мікула Н. А., д. е. н., проф.;

Пелик Л. В., д. т. н., проф.;

Пономарьов П. Х., к. т. н., проф.;

Олуйко В. М., д. н. держ. упр., проф.

Матеріали журналу знаходяться у вільному доступі на сайті
<http://www.xktei.km.ua/naukova-diyalnist/naukovi-vidannya/>

Збірник наукових праць Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту: Економічні науки. – Хмельницький, 2019. – № 15. – 775 с.

Наукове видання висвітлює актуальні питання економічної теорії; економіки та управління підприємствами; бухгалтерського обліку та оподаткування; фінансів, банківської справи та страхування; менеджменту, готельно-ресторанного бізнесу; підприємництва, біржової торгівлі та митної справи.

© Збірник наукових праць ХКТЕІ, 2019, №15

Олійник І. М., Носов О. Ю.
КОМЕРЦІЙНІ БАНКИ НА ВАЛЮТНОМУ РИНКУ: СИСТЕМА
НАДАННЯ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ 448

Папаш А. В., Назорний П. Д.
ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ МЕХАНІЗМІВ ТА
ІНСТРУМЕНТІВ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ 459
РЕЗУЛЬТАТАМИ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Мельничук Т. В., Носов О. Ю.
КРЕДИТУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ АГРАРНОГО
СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ: ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ТА 476
УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСІВ КРЕДИТУВАННЯ

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА, ТОРГІВЛІ ТА БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Балагур О. Ю., Сарай Н. І.
ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ
ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА 487
ПІДПРИЄМСТВІ

Бондарук А.М., Сарай Н.І.
АНАЛІЗ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК ТОРГОВЕЛЬНИХ 503
МЕРЕЖ РЕГІОНУ

Гура С. І., Сарай Н. І.
ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ
ДО ЗБЕРЕЖЕННЯ ЯКОСТІ ПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ У ПРОЦЕСІ 515
ТОВАРОПРОСУВАННЯ

Диптан А. А., Сапотницька Н. Я.
ФОРМУВАННЯ ЛОГІСТИЧНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА У 529
СУЧАСНИХ УМОВАХ УПРАВЛІННЯ

Заболотна І. А., Пелех Ю. А.
ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ 543
ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

УДК: 658

Сарай Н.І.,

nsaray@ukr.net, ORCID ID: 0000-0001-8646-5084, Researcher ID: G-6276-2017,

к.е.н., доцент, доцент кафедри соціально-гуманітарної та загальноекономічної підготовки,

Хмельницький кооперативний торгівельно-економічний інститут, м. Хмельницький.

Балагур О.Ю.,

krplo198@gmail.com,

магістрант спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,

Хмельницький кооперативний торгівельно-економічний інститут, м. Хмельницький.

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Анотація. У статті досліджено економічні аспекти та шляхи підвищення ефективності підприємницької діяльності на підприємстві в сучасних умовах трансформаційної економіки. Метою даного дослідження є розробка теоретичних, методологічних положень і практичних рекомендацій щодо управління ефективністю підприємства, обґрунтування заходів щодо підвищення ефективності діяльності ТОВ «Компанія Укрінтек». Встановлено, що економічна ефективність – це результат фінансово-економічної діяльності суб'єкта господарювання, який покриває усі витрати на її здійснення та містить чистий прибуток, що залишається для розвитку бізнесу. Доведено, що показники економічної ефективності є найважливішими інструментами реалізації економічної політики на рівні підприємств, регіонів, національної економіки. На рівні підприємств вони є ключовим засобом обґрунтування управлінських рішень з організації - інвестиційної діяльності, оптимізації витрати ресурсів, удосконалення цінової політики; на рівні регіонів і національної економіки показники економічної ефективності покликані бути основою обґрунтування інвестиційної політики, управління системою кредитування, удосконалення оподаткування. Обґрунтовано, що основним шляхами підвищення ефективності підприємницької діяльності ТОВ «Компанія Укрінтек» є: вибір ефективних форм і методів підприємницької діяльності; підвищення ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності; підвищення конкурентоспроможності продукції(послуг) підприємств; стабільність державної економічної соціальної політики, спрямованої на підтримку підприємництва; позитивна суспільна думка щодо підприємців і підприємництва; пільговий податковий режим, який забезпечує стимули для підприємництва; наявність розвинутої інфраструктури підтримки підприємництва. Подальші дослідження повинні бути спрямовані на виявлення впливу зовнішніх та внутрішніх чинників на підприємницьку діяльність компанії, розробку стратегії розвитку підприємства та його ефективної системи менеджменту на усіх рівнях.

Ключові слова: підприємницька діяльність, ефективність, зовнішні чинники, внутрішні чинники, показники.

Sarai N.,
nsaray@ukr.net, ORCID ID: 0000-0001-8646-5084, Researcher ID: G-6276-2017,
Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of the Department of Entrepreneurship, Trade and
Logistics,
Khmelnyskyi Cooperative Trade and Economic Institute, Khmelnytskyi.

Balagur O.,
kpplol98@gmail.com,
Master's Degree in Entrepreneurship, Trade and Stock Exchange,
Khmelnyskyi Cooperative Trade and Economic Institute, Khmelnytskyi

ECONOMIC ASPECTS AND WAYS TO INCREASE ENTREPRENEURSHIP EFFICIENCY AT ENTERPRISE

Abstract. *The article explores the economic aspects and ways of increasing the efficiency of entrepreneurial activity in an enterprise in the current conditions of transformational economy. The purpose of this study is to develop theoretical, methodological provisions and practical recommendations for managing the efficiency of the enterprise, substantiation of measures to increase the efficiency of the activity of LLC "Ukrintech". It is established that economic efficiency is the result of an entity's financial and economic activity, which covers all costs of its implementation and contains the net profit remaining for business development. It is proved that economic efficiency indicators are the most important instruments of economic policy implementation at the level of enterprises, regions, national economy. At the enterprise level, they are a key tool for substantiating managerial decisions on the organization of investment activities, optimization of resource consumption, improvement of pricing policy; at the level of regions and national economy, economic efficiency indicators are intended to be the basis of investment policy substantiation, credit system management, tax improvement. It is substantiated that the main ways of increasing the efficiency of entrepreneurial activity of "Ukrintech Company" Ltd. are: choice of effective forms and methods of entrepreneurial activity; increase of efficiency of innovation-investment activity; increase of competitiveness of production (services) of enterprises; stability of state economic social policy aimed at supporting entrepreneurship; positive public opinion about entrepreneurs and entrepreneurship; a preferential tax regime that provides incentives for entrepreneurship; availability of a developed business support infrastructure. Further research should focus on identifying the impact of external and internal factors on the business activity of the company, developing a strategy for the development of the company and its effective management system at all levels.*

Key words: entrepreneurial activity, efficiency, external factors, internal factors, indicators.

Постановка проблеми. В сучасних ринкових умовах господарювання особливо гостро постає питання про розвиток підприємництва в Україні. Його становлення і розвиток свідчать про те, що проблема підприємницької діяльності досить багатогранна. Її економічні і правові основи знаходяться в стані формування та мають багато недоліків. Наукова розробка пов'язаних з підприємництвом питань, а також узагальнення вітчизняного і зарубіжного досвіду значно відстають від практики підприємництва. Так, формування й

удосконалення підприємницького середовища – це шлях до стабілізації економіки країни, подальшого економічного і соціального розвитку кожного регіону. Усі ці обставини й обумовлюють актуальність даної теми та необхідність більш глибокого вивчення проблем підприємництва як одного з основних напрямків господарської діяльності в сучасних умовах господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням питання шляхів підвищення ефективності підприємницької діяльності на підприємствах займалися такі зарубіжні та вітчизняні вчені як С.Е. Амонс, Ф.Ф. Бутинець, О.С. Камушков, Г.М. Калетнік, В.В. Лаврененко, В.В. Мареніченко, Й.М. Петрович, О.М. Помазун, Г.Г. Савіна, Т.І. Скібіна, В.І. Старосуд, А.В. Тебекін, А.А. Терехух, А. Трефолов, О.С. Федонін, Г.О. Швиданенко та ряд інших.

Зокрема, О.С. Камушков акцентує увагу на тому, що роль та функції малого бізнесу із загальноекономічних позицій полягають не тільки в тому, що він є одним з найважливіших дійових факторів економічного розвитку суспільства, яке спирається на ринкові методи господарювання. Його важлива функція – сприяння соціально-політичній стабільності суспільства, тобто він відкриває простір вільному вибору шляхів і методів роботи на користь суспільства та забезпечення власного добробуту [1, с. 133]. Натомість науковці Г.М. Калетнік, В.І. Старосуд, С.Е. Амонс вважають, що забезпечення гнучкого і оперативного реагування на внутрішні і зовнішні зміни в господарському середовищі, а також максимальної зацікавленості працівників усіх виробничих ланок для більш повного використання наявних ресурсів – це деякі з основних принципів ефективного функціонування будь-якого підприємства [2, с. 9].

Разом з цим вивчення й аналіз опублікованих за даною проблематикою праць дозволили зробити висновок про те, що питання шляхів підвищення ефективності підприємницької діяльності на підприємствах в сучасних умовах господарювання трактуються неоднозначно, недостатньо розроблені як у

науковому, так і в організаційно-практичному аспектах та потребують подальшого дослідження.

При написанні даної статті було використано праці авторів, які торкалися зазначеного кола питань, проведено аналіз чинників, які визначають економічну ефективність підприємства, визначено напрямки підвищення ефективності суб'єкта господарювання, запропоновано шляхи удосконалення діяльності ТОВ «Компанія Укрінтек».

Постановка завдання. Метою даного дослідження є розробка теоретичних, методологічних положень і практичних рекомендацій щодо управління ефективністю підприємства, обґрунтування заходів щодо підвищення ефективності діяльності ТОВ «Компанія Укрінтек».

Виклад основного матеріалу дослідження. Ефективність – інтегрована економічна категорія, яка відображає виробничі відносини щодо економії сукупних затрат уречевленої та живої праці на отримання кінцевого позитивного результату. Категорія «ефективність» на рівні підприємства характеризує зв'язок між величиною отриманого результату від його діяльності та кількістю інвестованих або витрачених у виробництві ресурсів.

В економічній літературі зустрічаються різні тлумачення даної категорії. Зокрема, науковець О.С. Камушков у своїх дослідженнях зазначає, що економічна ефективність – це отримання максимально можливих благ від наявних у розпорядженні ресурсів. Проблемою економічної ефективності, на думку автора, найчастіше є проблема вибору стосовно того, що, як і яким чином проводити, як розподіляти ресурси, капітал і прибуток. Від рівня економічної ефективності багато в чому залежить вирішення низки соціально-економічних завдань, зокрема підвищення рівня життя населення, зростання економіки, вдосконалення умов праці та відпочинку, зниження рівня інфляції [1, с. 135].

Схожої точки зору дотримуються вчені Г.М. Калетнік, В.І. Старосуд, С.Е. Амонс, які під економічною ефективністю розуміють найважливіший показник результативності діяльності підприємства, який є зіставленням

результатів цієї діяльності з витратами на її здійснення, а також визначається відношенням результатів до витрат [2, с. 17].

Поділяючи погляди провідних вчених на визначення економічної ефективності, вважаємо, що економічна ефективність – це результат фінансово-економічної діяльності суб'єкта господарювання, який покриває усі витрати на її здійснення та містить чистий прибуток, що залишається для розвитку бізнесу.

Вважаємо слушною думку науковця В.В. Мареніченка, що економічна ефективність підприємства визначається основними факторами [3, с. 51]:

- 1) запровадження максимально досяжних економічних цілей, орієнтованих на весь потенціал підприємства;
- 2) виявлення змін, необхідних для повного розкриття потенціалу підприємства;
- 3) проведення необхідних змін, досягнення поставлених стратегічних цілей. Відзначимо, що усі фактори є взаємопов'язаними, адже повинні ставитися саме досяжні цілі. Проте досяжність цілей визначається не власником, не керівником підприємства, а всім колективом.

Показники економічної ефективності є найважливішими інструментами реалізації економічної політики на рівні підприємств, регіонів, національної економіки. Варто зауважити, що на рівні підприємств вони є ключовим засобом обґрунтування управлінських рішень з організації інвестиційної діяльності, оптимізації витрати ресурсів, удосконалення цінової політики. На рівні регіонів і національної економіки показники економічної ефективності покликані бути основою обґрунтування інвестиційної політики, управління системою кредитування, удосконалення оподаткування [4, с. 65]. Систему показників ефективності виробництва за видами ресурсів відображено у таблиці 1.

Система показників ефективності виробництва

Узагальнюючі показники	Показники ефективності використання		
	праці (персоналу)	виробничих фондів	фінансових коштів
<ul style="list-style-type: none"> • Виробництво продукції на одиницю витрат ресурсів • Прибуток на одиницю загальних витрат • Рентабельність виробництва • Затрати на одиницю товарної продукції • Частка приросту продукції за рахунок інтенсифікації виробництва • Народного-господарський ефект використання одиниці продукції 	<ul style="list-style-type: none"> • Темпи зростання продуктивності праці • Частка приросту продукції за рахунок зростання продуктивності праці • Відносне вивільнення працівників • Коефіцієнт використання корисного фонду робочого часу • Трудомісткість одиниці продукції • Зарплатомісткість одиниці продукції 	<ul style="list-style-type: none"> • Загальна фондовіддача (за обсягом продукції) • Фондовіддача активної частини основних фондів • Рентабельність основних фондів • Фондомісткість одиниці продукції • Матеріаломісткість одиниці продукції • Коефіцієнт використання найважливіших видів сировини і матеріалів 	<ul style="list-style-type: none"> • Оборотність оборотних коштів • Рентабельність оборотних коштів • Відносне вивільнення оборотних коштів • Питомі капітальні вкладення (на одиницю приросту потужності або продукції) • Рентабельність капітальних вкладень • Строк окупності капітальних вкладень

Джерело: систематизовано автором за даними [4]

Як вірно зазначає у своїх дослідженнях А.В. Тебекін, вимірювання ефективності виробництва передбачає встановлення критерію економічної ефективності, який повинен бути єдиним для усіх ланок економіки – від підприємства до народного господарства загалом [5, с. 234].

Таким чином, загальним критерієм економічної ефективності виробництва є ріст продуктивності суспільної праці. Слід зазначити, що рівень економічної ефективності в промисловості залежить від багатьох взаємопов'язаних факторів. Для кожної галузі промисловості в наслідок її техніко-економічних особливостей характерні специфічні фактори ефективності. Підвищення ефективності підприємництва як основної форми господарювання в сучасних умовах трансформації економіки пов'язане з удосконаленням і активізацією інноваційно-технічного, організаційного та

фінансового менеджменту, господарського механізму загалом на рівні підприємств, корпорацій, асоціацій, державних комітетів, міністерств тощо.

Звичайно існує безліч конкретних шляхів збільшення ефективності діяльності різних суб'єктів. Зокрема, науковці Г.Г. Савіна та Т.І. Скібіна вважають, що сьогодні важливе практичне значення мають такі основні напрямки [6]:

- вибір ефективних форм і методів підприємницької діяльності;
- підвищення ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності;
- підвищення конкурентоспроможності продукції(послуг)підприємств;
- стабільність державної економічної соціальної політики, спрямованої на підтримку підприємництва;
- позитивна суспільна думка щодо підприємців і підприємництва;
- пільговий податковий режим, який забезпечує стимули для підприємництва;
- наявність розвинутої інфраструктури підтримки підприємництва (наявність інноваційних центрів спеціалізованих фірм, що надають фінансову допомогу підприємцям-початківцям; консультативних центрів з питань управління, маркетингу, реклами; курсів і шкіл підготовки підприємців тощо);
- існування ефективної системи захисту інтелектуальної власності, дія якої розповсюджується не лише на винаходи, але і на всю продукцію, новаторські ідеї концепції і методи ділової активності.

Вважаємо такий перелік достатньо повним та обґрунтованим.

Обов'язковість у використанні зовнішніх чинників не є такою жорсткою, як стосовно внутрішніх чинників ефективності виробництва. Певне ігнорування підприємствами цієї вимоги може лише загальмувати темпи зростання ефективності.

ТОВ «Компанія Укрінтек» є однією з найбільших приватних компаній України з виробництва та продажу спецодягу і засобів індивідуального

захисту. Весь товар сертифікований та відповідає національним та міжнародним стандартам. Замовники компанії – підприємства всіх галузей промисловості України. Товариство є офіційним представником продукції таких компаній як: ATG Lanka (Pvt) Limited (Шрі-Ланка) – високотехнологічні засоби захисту рук, STREAMLIGHT Inc (США) – промислові та тактичні освітлювальні приклади, ALBA&N str (Італія) – спецвзуття.

ТОВ «Компанія Укрінтек» є виробником різних видів продукції: спецодяг, покажчики струму, індикатори фази; лази монтерські, ремені кріплення; різноманітні знаки та плакати з охорони праці та техніки безпеки. Для пошиття спецодягу різним галузям промисловості орендуються виробничі приміщення площею понад 700 кв. м.

Для зберігання продукції підприємство володіє достатніми площами складських приміщень (площею понад 500 кв. м). Доставка товару здійснюється за рахунок компанії власним автотранспортом. База клієнтів підприємства нараховує більше 500 компаній. Постійними клієнтами ТОВ «Компанія Укрінтек» є ряд державних та комунальних підприємств енергетичної сфери та галузі газопостачання. Компанія є постійним учасником тендерних закупівель, в яких має високий показник перемог. Загалом фірма була учасником у 827 закупівлях, переможцем стала у 545 із них на суму 269 503 212.11 грн. Підписано 535 контрактів на суму 264024013.50 грн. (рис.1).

Рис.1. Динаміка участі ТОВ «Компанія Укрінтек» у тендерних закупівлях

Джерело: сформовано автором за даними [11]

Від початку своєї діяльності ТОВ «Компанія Укрінтек» зарекомендувала себе як надійний перевірений партнер та вже більше як 15 років продовжує підтримувати цей імідж для понад 1800 клієнтів. Підприємство забезпечує будь-яке виробництво якісним робочим та/або спеціальним одягом власного виготовлення. Продукція фірми гідно конкурує із виробами визнаних світових лідерів цієї галузі. Спеціальний одяг зберігає здатність до високої продуктивності праці персоналу, запобігає розвитку професійних захворювань у робітників, захищає від загальних виробничих забруднень, від підвищених та понижених температур.

Сучасні виклики навколишнього середовища значно впливають на управлінську діяльність підприємства. Як вірно зазначає у своєму дослідженні Ф.Ф. Бутинець, ефективні керівники намагаються збалансувати фактори, які впливають на процес прийняття управлінських рішень. Більшість підприємств реагують шляхом зміни або вдосконалення системи управління. Серед основних шляхів підвищення ефективності діяльності підприємства можна виділити напрямки – організаційний, технологічний та ресурсний [7, с. 114].

В межах організаційного напрямку здійснюється пошук можливостей підвищення ефективності тих процесів, що відбуваються на підприємстві. При цьому насамперед увага звертається на ефективність управління. Згідно з

дослідженнями, які проводилися в ТОВ «Компанія Укрінтек», коефіцієнт якості управлінських рішень є на досить високому рівні, цей показник є більшим, ніж 80 %, це означає, що робота менеджерів фірми вважається досить результативною, але звичайно є деякі недоопрацювання, оскільки даний коефіцієнт міг би складати і 100 відсотків. На основі проведеного аналізу ситуацій в ТОВ «Компанія Укрінтек», що виникають в процесі управління бізнес-процесами, визначені основні особливості прийняття рішень:

- велика кількість текстової інформації;
- велика кількість критеріїв, що розглядаються;
- використання кількісних і якісних параметрів;
- неточність, нечіткість, невизначеність вхідної інформації, яка вимагає спеціальних підходів до її опису і застосування;
- груповий характер процесу прийняття рішення;
- різносторонність інтересів учасників процесу прийняття рішення, в результаті чого виникає необхідність узгодженості рішень.

Ретельне дослідження задач прийняття рішень допоможе менеджерам ТОВ «Компанія Укрінтек» сформулювати чітке уявлення про проблему та правильно ідентифікувати рішення, що, в свою чергу, сприятиме зменшенню помилок при розробленні заходів щодо реалізації і контролю виконання рішення, дозволить об'єктивно визначити необхідні ресурси для його виконання.

В межах технологічного напрямку основним є вирішення проблеми технологічного оновлення, удосконалення технічної бази. Необхідно замінити швейне обладнання на виробництві ТОВ «Компанії Укрінтек» на автоматичні швейні машини – це обладнання, що використовується у швейній справі для прискорення процесу шиття. Комп'ютеризовані швейні машини за короткі проміжки часу дозволять виконати великі обсяги роботи з дотриманням високої якості пошиття, збільшити продуктивність праці, зменшити вплив людського фактору.

Ресурсний напрямок відображає необхідність аналізу ефективності використання наявної матеріальної бази виробництва та живої праці. При цьому слід враховувати рівень завантаження обладнання в часі, структуру собівартості продукції, що виготовляється, з точки зору співвідношення в ній часток амортизації, матеріальних витрат, витрат на оплату праці. Для оборотних фондів найважливішим показником є швидкість їх обороту, отже, слід проаналізувати чинники її збільшення, зокрема такі:

- зменшення обсягів незавершеного виробництва;
- удосконалення системи матеріально-технічного забезпечення з метою оптимізації виробничих запасів;
- прискорення реалізації готової продукції (активізація маркетингової діяльності);
- зменшення обсягів дебіторської заборгованості.

Крім того, слід звернути увагу і на інші напрямки раціоналізації використання матеріальних ресурсів: проаналізувати основні причини втрат та нерационального використання ресурсів; забезпечити обґрунтоване нормування витрат матеріалів; організувати використання вторинних ресурсів; створити систему заохочення за економію сировини, енергії та матеріалів й відпрацювати її дійовість; акцентувати увагу на використанні сучасних високотехнологічних матеріалів.

Щодо аналізу ефективності використання трудового потенціалу підприємства, то тут слід зосередити увагу на таких аспектах: втрати робочого часу внаслідок плинності кадрів; рівень використання засобів механізації, автоматизації праці та комп'ютерної техніки; аналіз системи стимулювання працюючих; визначення професійно-кваліфікаційної структури працюючих.

Як показує досвід розвинених країн, бізнес успішно розвивається тоді, коли він проводиться під патронатом держави: використовуються бюджетні кошти, політичні важелі, спроможні залучати кошти суб'єктів господарювання в бізнес. Політика підтримки малого бізнесу в Європі здійснюється через діяльність держав і через спеціальні програми, які реалізуються під егідою ЄС.

Фінансування заходів із підтримки малого бізнесу здійснюється зі Структурних фондів Євросоюзу, зокрема з Фонду регіонального розвитку, Соціального фонду. На рівні держав фінансова допомога забезпечується значними податковими пільгами в перші роки функціонування, кредитами на пільгових умовах суб'єктам, орієнтованим на інноваційну діяльність, охорону довкілля і екологічні проекти, функціонуючим у відсталих регіонах, підприємствам з високою соціальною значимістю.

Аналізуючи досвід розвинутих країн, зокрема США, Японії та Великобританії, Італії можна зробити висновок, що нормативно-правове забезпечення фінансового планування у кожній країні є належним чином відпрацьовано відповідно до специфіки кожної країни [8]. Подальше вдосконалення системи управління на вітчизняних підприємствах має спиратися на накопичений зарубіжний досвід. Йдеться передовсім про узагальнення й запозичення керівниками підприємств та організацій зарубіжного прогресивного досвіду стосовно державного фінансування і стимулювання внутрішньофірмової підготовки кадрів, використання сучасних систем оцінювання персоналу, формування й застосування системи матеріального заохочення різних категорій працівників до високоефективної трудової діяльності, а також залучення значної частини персоналу до управління виробництвом (справами фірми).

Поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі між Україною та ЄС (ПВЗВТ), (DCFTA) – це широкомасштабна за змістом торговельна угода, яка спрямована на зменшення та скасування тарифів, які застосовуються сторонами щодо товарів, лібералізацію доступу до ринку послуг, а також на приведення українських правил та регламентів, що стосуються бізнесу, у відповідність правилам та регламентам ЄС з метою забезпечення вільного руху товарів і послуг між двома сторонами та взаємного недискримінаційного ставлення до компаній, товарів і послуг на території України та ЄС. Угода про зону вільної торгівлі України з ЄС набула чинності з 1 січня 2016 року [9, с. 145-146].

Результатом Зони вільної торгівлі, який підприємці та економіка України вже відчули, стало скасування мит на українську експортну продукцію на ринки країн Євросоюзу. Тобто, вироблена в Україні продукція фактично здешевіла, а, отже, стала більш конкурентною, ніж раніше. Зона вільної торгівлі також передбачає полегшення доступу українських товарів на ринки країн ЄС. Адже відповідно до Угоди, українське законодавство, регулювання та стандарти безпечності продукції «підтягуються» до європейських. І виробнику, щоб вийти на новий ринок, стає простіше отримувати документи про відповідність вимогам ЄС.

Перевагами Зони вільної торгівлі з ЄС для українського бізнесу можна вважати:

- зниження митних бар'єрів через скасування понад 98% мит з обох боків:
- товари та послуги, що імпортуються з Єдиного ринку ЄС здешевлюються завдяки усуненню митних тарифів;
- українські товари не обкладаються митом під час ввезення до ЄС;
- запровадження стандартів та вимог Європейського Союзу;
- якісніші вітчизняні товари;
- зростання якості товарів на внутрішньому ринку підвищує глобальну конкурентоспроможність української продукції, це дає можливість збільшувати обсяги експорту не лише до ЄС, але і до інших країн світу;
- вирівнювання умов ведення бізнесу між Україною та ЄС через гармонізацію законодавства:
- конкуренція у зближених правових середовищах між українським бізнесом та бізнесом ЄС;
- зміни у функціях та роботі деяких регуляторних органів України для наближення до стандартів регулювання ЄС;
- використання нових інструментів знаходження партнерів - Європейська мережа підприємств (EEN);

- використання інструментів і механізмів ЄС для розвитку малого та середнього бізнесу (COSME);
- альтернативний ринок з огляду на ускладнення доступу на традиційні ринки;
- спрощення залучення технологічних та інноваційних рішень з країн ЄС;
- покращення доступу до якісних технологій, насіння, засобів захисту рослин;
- надання безмитних квот (TRQ) на ввезення продукції до ЄС - за окремими позиціями.

Аналіз підприємницької діяльності ТОВ «Компанії Укрінтек» в умовах розвитку євроінтеграційних процесів дає змогу зробити висновок, що ці умови які дають нові можливості розвитку, одночасно призводять до певної невизначеності й непередбачуваності результатів діяльності та несуть низку певних ризиків та загроз.

Викликами від запровадження зони вільної торгівлі є:

- втрати для окремих галузей промисловості України через низький рівень їх конкурентоспроможності;
- загроза витіснення національного виробника з деяких секторів внутрішнього ринку ;
- скорочення надходжень до бюджету внаслідок зменшення ставок митних платежів, з одного боку, та згортання вітчизняних виробництв, з іншого;
- збільшенням рівня безробіття за рахунок скорочення виробництва суб'єктами господарювання і підвищенням мотивації робочої сили до міграції в інші країни.

Проблема визначення ефективності управління підприємством та пошуку шляхів її підвищення є складною. Адже будь-яке підприємство – це відкрита система, що функціонує в межах впливу багатьох факторів. Так, низка факторів створює певні можливості, своєчасне використання яких дасть змогу

підвищити ефективність управління підприємством. Деякі фактори, навпаки, створюють загрози існуванню підприємства. Мінімізація таких загроз є першочерговою метою ефективного управління. Покращити показники економічної ефективності функціонування можна за умови запровадження ефективного менеджменту в усіх підрозділах та на всіх етапах виробничого процесу. Особливу увагу при цьому необхідно приділити питанням мотиваційного механізму залучення працівників підприємств до участі в його управлінні, посилення стимулів до створення і впровадження інноваційних підходів [10, с. 176].

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. На наше переконання, підвищення економічної ефективності діяльності суб'єкта господарювання залежить не лише від зовнішніх чинників та факторів впливу, але й від стратегії розвитку самого підприємства, його ефективної системи менеджменту на усіх рівнях. ТОВ «Компанія Укрінтек» розвиває торгівлю, зміцнює власні потужності. Діяльність підприємства орієнтована на розширення зв'язків із зарубіжними партнерами, що, на думку керівництва, дасть підприємству змогу розвиватись за рахунок надходження валютних коштів. Перевагами Зони вільної торгівлі для ТОВ «Компанія Укрінтек» є безмитний доступ до одного з найпотужнішого та найбільшого ринків світу; рівні умови конкуренції та нарощування обсягів експорту до ЄС; підвищення стандартів якості та безпечності української продукції в тому числі і на внутрішньому ринку; створення українського бренду, який будуть легко упізнаватися в усьому світі; розширення номенклатури товарів та послуг на внутрішньому ринку України; підвищення попиту на вітчизняну продукцію, в тому числі на ринках третіх країн, у зв'язку із впровадження європейських стандартів.

Література:

1. Камушков О. С. Розвиток малого та середнього бізнесу у світі. *Вісник Академії митної служби України. Сер.: Економіка.* 2013. № 1. С. 130-134.

2. Калетнік Г.М., Старосуд В.І., Амонс С.Е. Організаційно-економічні засади підвищення ефективності виробництва насіння цукрових буряків. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2017. № 10. С. 7-23.
3. Мареніченко В. В. Механізми реалізації державного регулювання якісного розвитку малого та середнього бізнесу в умовах інтеграції України до Європейського Союзу. *Вісник Академії митної служби України*. 2013. № 1. С. 48-53.
4. Помазун О.М. Особливості прийняття рішень із управління бізнес-процесів підприємства. *Інструменти регулювання національної економіки в умовах сучасних глобальних викликів: матеріали Міжнар. наук.-практ. конференції (Хмельницький, 8-10 жовт. 2015 р.)*. Хмельницький: ХНУ, 2015. С. 64-66.
5. Тебекин А.В. Методы принятия управленческих решений: учеб. пособие: Москва: Издательство Юрайт, 2013. 572 с.
6. Савіна Г.Г., Скібіна Т.І. Фактори зовнішнього та внутрішнього впливу на рівень ефективності управління підприємством комплексу комунальних послуг. *Ефективна економіка*. 2016. № 12. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5300> (дата звернення: 12.09.2019).
7. Світовий бізнес: навч. посібник / За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: Рута, 2012. – 498 с.
8. Трефолов А., Инструменты гибких технологий внедрения бизнес-процессов. Компания Елма, 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.elma-bpm.ru> (дата звернення: 24.10.2019).
9. Федонін О.С., Швиданенко Г.О., Лаврененко В.В. Новітні тенденції розвитку управління підприємствами: монографія. Київ: КНЕУ, 2011. 257 с.
10. Ярославський А.О. Економічна ефективність діяльності підприємства: теоретичний аспект. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Випуск 3, частина 3, 2018. С. 174-177.
11. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 21.10.2019).

References:

1. Kamushkov, O.S. (2013), "Development of small and medium business in the world". *Visnyk Akademiyi mytnoyi sluzhby Ukrainy. Ser.: Ekonomika*. Vol. 1. pp. 130-134.
2. Kaletnik, G.M., Starodud, V.I. and Amons, S.E. (2017), "Organizational and economic principles of increasing the efficiency of production of sugar beet seeds". *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktual'ni pytannya nauky i praktyky*. Vol. 10. pp. 7-23.
3. Marenichenko, V.V. (2013), "Mechanisms of implementation of state regulation of qualitative development of small and medium-sized business in the conditions of integration of Ukraine into the European Union". *Visnyk Akademiyi mytnoyi sluzhby Ukrainy*. Vol 1. pp. 48-53.
4. Pomazun, O.M. (2015), "Features of decision making on management of business processes of the enterprise". *Instrumenty rehulyuvannya natsional'noyi ekonomiky v umovakh suchasnykh hlobal'nykh vyklykiv: materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konferentsiyi* [Instruments for regulating the national economy in the face of today's global challenges: materials Intern. Research Practice Conference] (Khmelnitsky, October 8-10, 2015). Khmelnytsky: KhNU, pp. 64-66.
5. Tebekin, A.V. (2013), *Metody prynyatyua upravlencheskykh reshenyy* [Management decision-making methods]: textbook manual: Publishing House Yurait, Moscow, Russia.
6. Savina, G.V. and Skibina, T.I. (2016), "Factors of external and internal influence on the level of management efficiency of the utility complex". *Efektivna ekonomika*. Vol. № 12. Access mode: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5300> (Access 9 December 2019).
7. Butynets, F.F. (2012), *Svitovyy biznes* [World business]: textbook manual: Ruta, Zhytomyr, Ukraine.

8. Trefolov, A. (2013), "Tools of Flexible Technologies for Business Process Implementation. Elma Company" [Electronic resource]. Access mode: <http://www.elma-bpm.ru> (Access 24 October 2019).
9. Fedonin, O.S., Shvydanenko, G.O. and Lavrenenko, V.V. (2011), *Novitni tendentsiyi rozvytku upravlinnya pidpryyemstvamy* [The latest trends in the development of enterprise management]: a monograph. KNEU: Kyiv, Ukraine.
10. Yaroslavsky, A.O. (2018), "Economic efficiency of enterprise activity: theoretical aspect". *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu*. Vol. 3, Part 3, pp. 174-177.
11. Official site of the State Statistics Service of Ukraine, available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Access 21 October 2019).

УДК: 339

*Сарай Н.І.,
nsaray@ukr.net, ORCID ID: 0000-0001-8646-5084, Researcher ID: G-6276-2017,
к.е.н., доцент, доцент кафедри підприємництва, торгівлі та логістики,
Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут, м. Хмельницький*

*Бондарук А.М.,
andrebondi3@gmail.com,
магістрант спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,
Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут, м. Хмельницький.*

АНАЛІЗ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК ТОРГОВЕЛЬНИХ МЕРЕЖ РЕГІОНУ

Анотація. У статті проведено аналіз факторів впливу на розвиток торговельних мереж регіону. Метою даного дослідження є розробка теоретичних, методологічних положень і практичних рекомендацій щодо обґрунтування передумов для формування і розвитку підприємницьких мереж у торгівлі України та аналізу чинників, які впливають на розвиток торговельних мереж регіону. Встановлено, що для формування і розвитку підприємницьких мереж у торгівлі України необхідно створити передумови, які за рівнем їх прояву можна розподілити на три групи: наднаціонального (міжнародного) рівня; національного (міжрегіонального) рівня; регіонального (місцевого) рівня. Досліджено, що глобалізація економічного життя дозволяє отримати додаткові можливості та імпульси, які мають позитивний ефект для розвитку підприємницьких мереж, зокрема: можливість суттєвого зниження цін на товари і послуги завдяки зниженню вартості ресурсів; збільшення обсягів діяльності; укрупнення підприємств та отримання ефекту масштабу; розгортання діяльності в країнах з найкращими умовами. Обґрунтовано, що основними чинниками зовнішнього середовища, які мають вплив на розвиток торговельних мереж, є відомі під назвою SPELT-чинників (соціальні, політичні, економічні, законодавчі і технологічні). Виявлено, що елементами ділової стратегії роздрібної компанії є: оцінка та прогнозування ситуації на ринку; пошук власної ринкової ніші і вибір відповідних їй організаційних форм; розробка цільових установок (позиціонування компанії в майбутньому); визначення способів розвитку і мобілізації необхідних ресурсів. Подальші дослідження повинні бути спрямовані на виявлення впливу кожного конкретного чинника на розвиток роздрібних торговельних мереж регіону та виявлення змін, до яких призводить їх вплив.

Ключові слова: торгівля, роздрібна торговельна мережа, фактор, регіон, ділова стратегія.